

Livets väg

nr 62

Jesus sa: Jag är vägen, sanningen och livet. Ingen kommer till Fadern utom genom mig (Joh. 14:6).

Den kristna tron (13)

Innehåll i detta nummer

Sidnummer inom parentes:

- (1) Sjunde budet. Nabots vingård.
- (2) Drottning Isebels illdåd.
- (3) Guds straff. Luthers lilla katekes.
Vad förbjuder Gud i 7:e budet?
- (4) Vad begär Gud i sjunde budet?
Citat ur Luthers *Stora Katekes*.

* * *

Sjunde budet.

Det sjunde budet om att inte stjäla är en viktig del av den naturliga lagen. Den som stjälar från någon annan handlar elakt och kärlekslöst. Äganderätten är viktig för varje människa. När stöld och inbrott, bedrägerier och all möjlig kriminalitet ökar kraftigt är det ett tecken på att ett samhälle inte längre vill respektera lag och ordning. Djupast sett är detta precis vad aposteln Paulus skriver om i Romarbrevets första kapitel (1-3).

De har blivit uppfyllda av allt slags orättfärdighet, ondska, girighet och elakhet, de är fulla av avund, mordlust, stridslystnad, svek och illvilja. De skvallrar och förtalar, de hatar Gud och brukar våld. De skrävar och skryter och tänker ut allt ont. De lyder inte sina föräldrar, är oförståndiga och trolösa, kärlekslösa och hjärtlösa. Sådant gör de, fastän de mycket väl känner till Guds rättvisa

dom, att de som handlar så är värda döden. Ja, de samtycker också till att andra gör det (Rom. 1:29-32).

Nabots vingård

Ett bibliskt exempel på en förskräcklig stöld har vi i berättelsen om Nabot och hans vingård (1 Kung. 21).

Det hela började med kungens förfrågan om han kunde få köpa Nabots vingård som låg intill hans kungliga palats. Vi läser:

Jisreeliten Nabot hade en vingård i Jisreel vid sidan om det palats som tillhörde Ahab, kungen i Samaria. Ahab talade med Nabot och sade: "Ge mig din vingård. Jag vill göra den till en köksträdgård åt mig, eftersom den ligger så nära mitt hus. Jag skall ge dig en bättre vingård i stället, eller om du hellre vill det, ger jag dig pengar för den (v. 1-2).

Så här långt var det ett ärligt förslag. Att köpa och sälja på ärligt sätt stämmer väl överens med den naturliga lagen, som också kommer från Gud. Om vi vill ha något måste vi också vara beredda att betala hederligt.

Men nu var det Nabots arv från hans fäder, och i Israel var det viktigt att man skulle ha kvar sin arvedel. Oavsett detta har alltid en säljare rätt att säga nej till ett förslag om köp. Att tvinga någon att sälja är ohederligt. Nabot svarade kungen:

"Må Herren låta det vara fjärran från mig att jag skulle ge dig vad jag fått i arv från mina fäder" (v. 3)

Det var ett frimodigt och rättframt svar. Men Ahab önskade att införliva vingården som sin köksträdgård, nära huset. Han blev riktigt sur:

Då gick Ahab hem till sitt, missmodig och arg på grund av det svar jisreeliten Nabot

Livets väg

Evangeliskt-lutherskt kyrkoblاد

Nr 62, 12 maj 2023

Red. kyrkoherde Sten Rydh

hade givit honom, när han sade: "Jag vill inte ge dig vad jag fått i arv från mina fäder." Ahab lade sig på sin säng och vände bort ansiktet och åt ingenting (v. 4).

Det är ofta så att personer med mycket makt blir väldigt egoistiska och mycket arga om de inte får det de vill ha. De missbrukar sin maktposition. De tänker bara på vad de själva vill ha utan att respektera "den lilla människan". Luther skriver ofta om detta missbruk av överhetsämbetet. Det gäller inte bara kungar utan alla makthavare, t.ex. myndigheter, kommuner m.fl. som inte bara har rätt att bruka sin makt utan också är skyldiga att göra det med godhet, klokhet och hänsyn till vanliga, enkla människor och deras situation.

Drottning Isebel's illdåd

Nu kom kungens hustru, Isebel, som gjort sig känd som en hänsynslös och ond härskarinna. Hon eldade på sin man så att han kom att begå både stöld och mord:

Då kom hans hustru Isebel in till honom och frågade: "Varför är du så dyster till sinnes och varför äter du ingenting?" Han svarade: "Jag talade med jisreeliten Nabot och sade till honom: Låt mig få din vingård för pengar, eller om du vill skall jag ge dig en annan vingård i stället. Men han svarade: Jag vill inte ge dig min vingård." Då sade hans hustru Isebel till honom: "Är det du som regerar över Israel? Stig upp och ät och var glad. Jag skall skaffa dig jisreeliten Nabots vingård" (v. 5-8).

Till kungens synd hör också hans efterlåtenhet mot sin hustru. När hon tänker handla ogudaktigt borde kungen genast ha sagt nej! Istället tycks han vara nöjd med att han nu får det han vill utan att behöva vara den som själv utför den förskräckliga handlingen. Vi kan jämföra detta med kung Herodes Antipas, som av svaghet för sin dotter och hustru lät halshugga Johannes döparen. Oavsett vem

det än är fråga om, man eller kvinna, så lär Bibeln att vi inte får vara människotjänare utan att vi i fråga om Guds ord och bud alltid måste lyda Gud mer än människor.

När kungen har gett Isebel fria händer handlar hon snabbt och effektivt. Hon ser till att lägga Nabots vingård under slottets ägor som en fin liten köksträdgård! Men till vilket pris! Det står:

Därefter skrev hon brev i Ahabs namn och satte sigill under med hans signetring och sände breven till de äldsta och de förnämsta i Nabots stad, som bodde där tillsammans med honom. Så här skrev hon i breven: "Utlys en fasta och låt Nabot sitta längst fram bland folket. Låt sedan två onda män sätta sig mitt emot honom och låt dem vittna mot honom och säga: Du har förbannat Gud och kungen. För sedan ut honom och stena honom till döds."

De äldste och de förnämsta männen som bodde i hans stad gjorde som Isebel hade befallt dem, just som det var skrivet i de brev hon sänt till dem. De utlyste en fasta och lät Nabot sitta längst fram bland folket. De båda onda männen kom och satte sig mitt emot honom, och dessa onda män vittnade mot Nabot inför folket och sade: "Nabot har förbannat Gud och kungen." Då förde man honom ut ur staden och stenade honom till döds. Därefter sände de bud till Isebel och lät säga: "Nabot har stenats till döds" (v. 8-14).

Nu hade den handlingskraftiga kvinnan effektivt brutit mot 5:e budet (mord), 7:e budet (stöld) och 8:e budet (lögn). Hon hade också en falsk religion. Hon var dotter till kungen i Sidon och tillbad avguden Baal (1 Kung. 16:31). Hon hatade den ende sanne Guden och försökte döda alla de rättroende profeterna med Elia i spetsen (bud 1-3). Nu får Ahab det "glada" budskapet om att vingården är hans:

Så snart Isebel hörde att Nabot var stenad till döds, sade hon till Ahab: "Stig upp och tag över jisreeliten Nabots vingård, som han vägrade att låta dig få för pengar. Nabot lever

inte längre, han är död." Så snart Ahab hörde att Nabot var död, reste han sig och begav sig ner till jisreeliten Nabots vingård för att ta den i besittning (v. 15f).

Guds straff

Men ingen kan ostraffat bryta mot Guds bud. Förr eller senare kommer alltid straffet. Efter kungens och drottningens fruktansvärda illdåd får de så höra Guds straff förkunnas:

Men Herrens ord kom till tisbiten Elia. Han sade: "Stå upp och gå ner och möt Ahab, Israels kung, som bor i Samaria. Du träffar honom i Nabots vingård, dit han har gått ner för att ta den i besittning. Och du skall säga till honom: Så säger Herren: Har du redan hunnit både mörda och ta arvet i besittning? Därefter skall du säga till honom: Så säger Herren: På samma ställe som hundarna har slickat Nabots blod, skall hundarna slicka också ditt blod."

Ahab sade till Elia: "Så du har funnit mig, du min fiende?" Han svarade: "Ja, jag har funnit dig. Eftersom du har sålt dig till att göra det som är ont i Herrens ögon, skall jag också låta det som är ont komma över dig och sopa bort dig, och av Ahabs hus skall jag utrota alla av mankön, både slavar och fria i Israel. Jag skall göra med ditt hus, som jag gjorde med Jerobeams, Nebats sons, hus och som jag gjorde med Bashas, Ahias sons, hus, därför att du har väckt min vrede och kommit Israel att synda. Också om Isebel har Herren talat och sagt: Hundarna skall äta upp Isebel vid Jisreels murar. Den av Ahabs hus som dör i staden skall hundarna äta upp, och den som dör ute på marken skall himlens fåglar äta upp" (v. 17-24).

Ahabs ånger

Här kunde berättelsen ha varit slut. Men det återstår en mycket viktig sak. När Ahab hörde Guds straffdom förkunnas ångrade han sin synd. Det står:

När Ahab hörde det Elia sade, rev han sönder sina kläder och svepte säcktyg om sig och fastade. Han låg klädd i säcktyg och gick

tyst omkring. Då kom Herrens ord till tisbiten Elia. Han sade: "Har du sett, hur Ahab ödmjucar sig inför mig? Därför att han ödmjucar sig inför mig, skall jag inte låta olyckan komma i hans tid. Först i hans sons tid skall jag låta olyckan komma över hans hus." (v. 17-29). — Så långt berättelsen om Ahab, till varning för var och en.

Sjunde budet

Luthers lilla katekes:

Du ska inte stjäla.

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud så att vi inte tar ifrån vår nästa hans pengar eller något han äger. Vi ska inte lura honom genom oärliga och skumma affärer utan hjälpa honom att skydda och förbättra det han har.

Vad förbjuder Gud i 7:e budet?

Gud förbjuder alla former av stöld och bedrägeri, även syndig längtan efter något som tillhör vår nästa.

Tjuven ska sluta stjäla och i stället arbeta och göra nytta med sina händer, så att han har något att dela med sig åt den som behöver (Ef. 4:28).

Ni ska inte göra orätt när ni dömer i fråga om längd, vikt eller rymd (3 Mos. 19:35).

Ve den som bygger sitt hus med orättfärdighet och sina salar med orätt, som låter sin nästa arbeta för ingenting och inte ger honom hans lön (Jer. 22:13).

Den som inte vill arbeta ska inte heller äta (2 Tess. 3:10).

Den gudlöse lånar och betalar inte tillbaka (Ps. 37:21).

Den som delar byte med en tjuv hatar sitt eget liv (Ords. 29:24).

Från hjärtat kommer onda tankar, mord, äktenskapsbrott, sexuell omoral, stöld, falskt vittnesbörd och hädelser (Matt. 15:19).

Biblisk historia: Männerna som överföll mannen på väg till Jeriko rånade honom (Luk 10:30). – Akan gjorde sig skyldig till stöld, när han i hemlighet tog kläder, silver och guld (Jos. 7:20-22). – Judas var en tjuv (Joh. 12:6). – Gehasi lurade till sig en gåva genom lögn och bedrägeri (2 Kung. 5:20-24).

Vad begär Gud i sjunde budet?

Gud begär ...

(1) ... att vi ska hjälpa vår nästa, så att det han har kan skyddas och förbättras.

Om du träffar på din fiendes ox eller åsna, som har kommit vilse, ska du föra djuret tillbaka till honom (2 Mos. 23:4).

Allt vad ni vill att människorna ska göra för er, det ska ni också göra för dem (Matt. 7:12).

Biblisk historia: Abraham lät Lot välja det land han ville ha (1 Mos. 13:9). – Abraham räddade Lot från fienden och skaffade honom hans ägodelar tillbaka (1 Mos. 14:12-16).

(2) ... att vi ska hjälpa vår nästa i all nöd.

Ge åt den som ber dig, och vänd dig inte bort från den som vill låna av dig (Matt. 5:42).

Den som ömmar för den fattige lånar åt HERREN och får lön av honom för det goda han har gjort (Ords. 19:17).

Glöm inte att göra gott och dela med er, för sådana offer behagar Gud (Hebr. 13:16).

Biblisk historia: Sackeus lovade att ge fyrdubbelt tillbaka för vad han lurat till sig och hälften av sina ägodelar till de fattiga (Luk. 19:8).

(3) ... att vi ska glädja oss när vi ser att det går vår nästa väl.

Kärleken avundas inte, ... den söker inte sitt (1 Kor. 13:4-5).

Citat ur Luthers stora katekes

Luther talar först om hur man stjälar både genom att i hemlighet bryta sig in i andras hus och ta ifrån dem deras egendom. Men

sedan talar han också om att det är stöld att göra ett dåligt arbete hos sin husbonde eller arbetsgivare. Att handla med dåliga varor och ta för mycket betalt är också en form av stöld. Om de stora herrarnas stölder skriver Luther:

”Man borde knappt tala om de små, enkla tjuvarna i detta sammanhang. Man borde i stället ta itu med de stora, mäktiga ärketjuvarna som högt uppsatta personer och furstar sluter förbund med och som dagligen int bara plundrar en stad eller två utan hela Tyskland” (Krauklis, Martin Luthers Stora Katekes, 1999, s. 67).

”Vi ser det ju besannas varje dag att det som är stulet eller förvärvat genom svek varken växer till eller förbättras. Och hur många är det inte som snålar och gnider dag och natt utan att bli ett öre rikare! Även om de lyckas samla på sig en del, gör gnidandet att de måste genomlida så många plågor att de varken njuter eller har glädje av sin rikedom. De får dessutom sällan något över att lämna i arv till sina barn” (s. 69f).

”Man får inte uppfatta det här budet alltför inskränkt, utan låta det gälla allt som har med nästan att göra. ... Det sjunde budet förbjuder oss först av allt att tillfoga vår nästa skada och handla orätt mot honom, oavsett vilka metoder vi tänker ut för att bestjäla eller skada honom. Man får inte heller gå med på att andra stjälar, utan vi ska i stället förhindra och avstyra det. Det är Guds vilja att vi främjar och underlättar allt som är bra för vår nästa. När han lider nöd ska vi hjälpa honom och dela med oss av vad vi har, oavsett om han är vän eller fiende. ... Det är gärningar som är välbehagliga oh kära för Gud. Han öser nåd och välsignelse över dem. ... Gud är rik oh han är allt vad vi kan önska oss. Han låter oss inte sakna eller lida brist på något” (s. 71).

Nästa nummer handlar om det 8:e budet.